

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

СУЧАСНА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Частина IV

**Дніпро
2026**

УДК 81'1(477)
ББК 81'2 УКР
С 91

Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол № 4 від 18.12.2025 р.)

Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол № 5 від 25.12.2025 р.)

Сучасна прикладна лінгвістика. Збірник наукових праць. Дніпро: ВВПЗ «ДГУ», 2026. Ч. IV. 339 с.

(в авторській редакції)

У збірник увійшли наукові дослідження, які були оприлюднені на III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні погляди на прикладну лінгвістику» (18 листопада 2025 року). Тематика статей охоплює актуальні питання щодо розвитку та становлення прикладної лінгвістики.

Матеріали наукових досліджень можуть бути використані у практичній діяльності фахівців зазначених напрямів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Нежива Ольга Миколаївна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Запотічна Роксолана Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Лимар Андрій Петрович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Сковронська Ірина Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець Навчально-наукового відділу

© ВВПЗ «ДГУ», 2026

© Автори, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
Алексєєв Артур. Розроблення та оцінювання систем автоматичного створення навчальних матеріалів із використанням LLM для вивчення іноземних мов	6
Архіпова Тетяна. Мовою історії: «східна колекція» фотографа д. І. Єрмакова у дніпропетровському національному історичному музеї	14
Борисенко Світлана. Мовна експертиза як доказ у судовому процесі	20
Бутченко Тарас. Оціночні поняття у нормопроектуванні: семантичні межі та проблеми інтерпретації.....	30
Варакута Марина. Емпатійна мова психолога в роботі з травмованими сім'ями військовослужбовців.....	43
Вонсович Юлія. Інноваційні методи формування комунікативної компетентності у студентів медичних спеціальностей.....	53
Глущенко Ганна, Єрмакова Наталія. Роль екфразису у створенні візуального коду романів А. Сміт.....	61
Гутарук Наталія. Цифрові інструменти як засіб диференціації навчання англійської мови у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	69
Данченко Ірина. Стиль і мова творів Роберта Музіля.....	78
Зав'ялов Дмитро. Нейронні механізми мовного перемикання у двомовних носіїв	86
Запотічна Роксолана. From medical jargon to clear communication: linguistic innovations in electronic health records.....	92
Запотічна Роксолана. The role of applied linguistics in enhancing communication in healthcare settings	100
Калашникова Тетяна. Вербалізація опозиції «свій-чужий» в сучасному суспільно-політичному дискурсі США	109
Квітинська Ліана. Семіотика: практичне використання символів і знаків ...	115
Козін Ігор, Андрішко Олег. Розроблення інтерактивних систем для навчання українській мові за допомогою технологій	135
Korsunskaja Viktoriia. Der Einfluss der Sprache auf die Entwicklung der Kommunikationskompetenz und die Persönlichkeit.....	142
Косович Ольга, Майданюк Юлія. Психолінгвістичні механізми кодового перемикання в білінгвальному мовленні	152
Краснокутський Олександр. Правові засади соціального захисту населення в Україні	160
Крашеніннікова Тетяна. Анатолій Михайлович Поповський: аналіз етнолінгвістичних праць	171
Кузнєцова Наталія. Інтегроване формування іншомовної та цифрової компетентностей майбутніх інженерів засобами ІКТ	177

Лимар Андрій. Соціолінгвістичний вимір радянської національної політики в Україні у 30-50-х рр. ХХ ст.	183
Лучанинова Ольга. Психолого-педагогічні чинники професійного мовлення викладача: інформаційно-дидактичний супровід	192
Ляшко Сергій. «Хто йдеш мимо...» Яна Жоравницького як зразок староукраїнського віршування народною мовою	200
Мильцев Олександр. Аналіз адрес власників земельних ділянок у США та підходи до виправлення помилок із використанням PostgreSQL	207
Моргунова Аліна. Духовна єдність людства як комунікативна парадигма теософії	218
Мосейко Анжела. Plain legal language – простота чи складність процесуальних документів	226
Мостова Анастасія. Інтеграція цифрових навичок у вищу освіту України: європейські орієнтири та дидактичні рішення	235
Нежива Ольга. Роль новизни у покращенні навчання та формуванні пам'яті в освітньому середовищі	243
Підвисоцька Галина. Problems of grammatical interference in the process of learning english	248
Руколянська Наталія. Абстрактні поняття кримінальної процесуальної субмови	257
Сергієнко Наталія. Стан та проблеми прикладної лінгвістики	265
Sydoriv Sergiy. Development and functioning of inclusive terminology	273
Сімічева Юлія. Онлайн дискурс як простір міжмовної взаємодії у глобалізованому світі	281
Сковронська Ірина. Маніпулятивні прийоми і види психологічного впливу у суперечках	290
Соїна Ірина. Linguistic and cultural contacts in foreign realities concept spheres	301
Титаренко Світлана. Психолінгвістичні механізми формування мовлення у дітей дошкільного віку	310
Холод Ірина. Professional english in psychology: applied linguistic approaches to terminology, discourse, and skills development	320
ВІДГУКИ, РЕЦЕНЗІЇ, НОВІ ВИДАННЯ	328
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	336

СОЦІОЛІНГВІСТИКА

**СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІР РАДЯНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У 30-50-Х РР. ХХ СТ.**

Андрій ЛИМАР

*доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних
дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», кандидат
історичних наук, доцент*

У статті розглядаються питання формування і розвитку радянської державної соціолінгвістичної архітектури, яка перетворила мовні практики на інструмент політичного контролю, культурної асиміляції та геноциду. Розглянуто як мова не просто відображала політику влади, а й активно залучалася до конструювання цієї влади на найглибшому рівні – на рівні переосмислення того, як людина позиціонується у комуністичному суспільстві. Доведено, що соціолінгвістичні процеси цього періоду показують, як мовна політика послідовно конструювала реальність, у якій українська мова поступово втрачала статус мови сучасності, науки та влади. Простежено, що цей процес не був випадковим чи стихійним – він був результатом систематичного планування і послідовної реалізації і базувався на певній ідеологічній позиції щодо того, яка мова є «правильною» мова для радянської держави та яке місце займає українська мова у цій схемі.

Ключові слова: радянська національна політика, соціолінгвістика, коренізація, русифікація, диглосія, мовна асиміляція, національна свідомість.

The article examines the formation and development of the Soviet state sociolinguistic architecture, which transformed language practices into an instrument of political control, cultural assimilation, and genocide. It examines how language not only reflected the policies of power, but also actively participated in the construction of this power at the deepest level – at the level of rethinking how a person positions himself in communist society. It is proven that the sociolinguistic processes of this period show how language policy consistently constructed a reality in which the Ukrainian language gradually lost its status as the language of modernity, science, and power. It is traced that this process was not accidental or spontaneous – it was the result of systematic planning and consistent implementation and was based on a certain ideological position regarding which language is the “correct” language for the Soviet state and what place the Ukrainian language occupies in this scheme.

Keywords: Soviet national policy, sociolinguistics, indigenization, Russification, diglossia, linguistic assimilation, national consciousness.

Постановка наукової проблеми та її значення. Період сталінізму в Радянській Україні (1928-1953 рр) представляє одну з найтрагічніших і найбільш повчальних епох у історії соціолінгвістичних процесів. Радянська держава, за допомогою русифікаторської мовної політики та ідеологічного переформатування мовної системи, намагалася досягти утвердження радянської ідеології, нейтралізації українських національних устремлінь та конструювання нової радянської ідентичності в Україні. Тому проблема соціолінгвістичного

виміру радянської національної політики повинна розглядатися через чотири взаємопов'язані аспекти: змістовно-ідеологічний, структурно-функціональний, соціальний та ідентифікаційний.

Дослідження даної проблеми має багатоаспектне значення в контексті розвитку вітчизняної історичної науки, розвитку соціолінгвістики як дисципліни, розуміння механізмів тоталітарного контролю, переосмислення радянської національної політики, розуміння культурної травми та процесів відновлення національної пам'яті.

Аналіз досліджень проблеми. Вивченню проблеми соціолінгвістичний вимір радянської національної політики в Україні у 30-50-х рр. ХХ ст. присвятили свої студії такі відомі вітчизняні і зарубіжні дослідники як Січкаренко Г. [5], Молоткіна В. [2], Нікілев О. [3], Паніна Н. [4], Сушко Р. та Левицький М. [7], Масенко Л. [8], Чернічко І. та Федінець Ч. [9], Мацюк Г. [6] та інші.

Виклад основного матеріалу. Соціолінгвістика як наука про закономірності функціонування мови в суспільстві становить одну з найглибших лінз, через яку можна розглядати складні процеси соціального, культурного та політичного розвитку України.

Мова не є лише засобом комунікації, а являє собою чутливий індикатор того, як суспільство організує себе в часі та просторі, які цінності воно утримує, та як воно відповідає на виклики своєї історичної долі. Вплив соціолінгвістичних процесів на розвиток українського суспільства особливо виразно проявився під час радянського періоду, коли мова перетворилася на інструмент комплексної суспільної трансформації. Цей період демонструє, як мовні закономірності не просто відображають суспільні зміни, але активно їх конструюють, впливаючи на формування національної ідентичності, соціальну мобільність, розумову діяльність та побудову сучасної нації.

Розуміння впливу соціолінгвістики на українське суспільство вимагає комплексного розгляду довгої історії лінгвістичного пригнічення, яка передувала Радянській системі. Російська імперія, починаючи з часів Петра I,

систематично обмежувала функціонування і поширення української мови. Указ Петра I 1720 року забороняв друкування книг українською мовою, а кількість обмежень лише зростала протягом XIX століття. Ці заборони створили соціолінгвістичний клімат, у якому українська мова набула статусу низькопрестижної, пов'язаної з селом, селянством та низькими класами суспільства. На противагу цьому, російська мова асоціювалася з владою, освітою, урбанізацією та культурою еліти. Такий розподіл було закладено глибоко в суспільну свідомість кількох поколінь українців, що згодом мало глибокий вплив і у радянський період.

Із приходом більшовиків до влади в Україні виникла парадоксальна ситуація, яка визначила подальший розвиток соціолінгвістичних процесів. Хоча більшовицька революція спочатку не звертала особливої уваги на українського питання, поступово стало очевидно, що без врахування масштабності та сили українського національного руху встановлення радянської влади в Україні буде неможливим. Результатом цієї реалізації стало запровадження політики «коренізації», офіційно проголошеної на XII з'їзді Комуністичної партії (більшовиків) у 1923 році. В Україні ця політика набула назви «українізація» і мала стати засобом встановлення комуністичної ідеології на локальному рівні. Це була одна з перших спроб використати потенціал української національної ідеї в інтересах «світової соціалістичної революції». Тим більше, що на українських землях, які опинилися у складі інших держав, розгорталась активна політика деукраїнізації (теорія боротьби двох культур, перехід українських шкіл в україно-польські, романізація освіти).

Соціолінгвістичний ефект українізації був надзвичайно потужним. До 1927 року результати цієї політики стали видимими у кількісних показниках: 70% державної документації видавалось українською мовою (порівняно з 20% відсотками у 1925 році), понад 97% українських дітей та 81% дорослих мали доступ до освіти українською мовою, 88% періодичних видань публікувались національною мовою. Ці цифри віддзеркалюють глибокий соціальний процес. Українізація не була просто адміністративним наказом – вона представляла

реальну структурну зміну мовного функціонування суспільства. Всі працівники державного апарату мали вивчати українську мову, працівники, які не говорили українською, могли втратити роботу.

Однак соціолінгвістичне значення українізації виходило далеко за межі просто чисельних показників. Це був період активної розробки українського мовного стандарту, період творення нового корпусу мови, період, коли українська мова мала можливість розвиватись як повноправна сучасна мова науки, технічного прогресу та модернізації. Харківська конференція з орфографії 1927 року розробила правила писання рідних українських слів та іноземних запозичень, оперуючись престижними київсько-полтавським діалектом Радянської України та галицьким діалектом історичної Галичини. Членам конференції вдалось розробити неологізми для зменшення кількості російських чи польських когнатів, що робило українську мову більш літературною, аніж розмовною. Цей процес, названий «Ausbau» західними лінгвістами, репрезентував спробу побудувати мову подалі від численного, структурно дуже подібного сусіда, від якого вона часто сприймалась лише як діалект, а не як справжня автономна мова.

Такі результати були неочікувані більшовицькою владою і викликали її явне занепокоєння. Соціальна роль цього процесу була революційною з точки зору розвитку національної свідомості. Коли держава інвестувала в українську мову, коли вивчення української мови стали вимірником кар'єрного зростання для державних чиновників, коли книги, журнали, театральні вистави та наукові дискурси функціонували українською, це мало вплив не просто на мовні практики, але й на те, як люди сприймали себе як частину спільноти. Українізація 1920-х років створила умови для виникнення нової соціальної позиції, де українська мова асоціювалась не з провінціалізмом і селянством, а з модернізацією, індустріалізацією, науковим прогресом та модерною державністю.

Однак соціолінгвістична трагедія України розгорнулась після того, як І. Сталін остаточно закріпив контроль над СРСР. Починаючи з кінця 1920-х років,

але особливо драматично в 1930-х роках, курс змінився радикально. Орфографічна реформа 1928 року, що стала вершиною політики коренізації, була визначена як «буржуазна» та «націоналістична». Один за одним лінгвісти, які працювали над стандартизацією українського корпусу та орфографії, потрапили під суди за сфабрикованими звинувачення в «мовному саботажі» чи «зрадницькому іредентизмі» – тобто за те, що намагались віддалити мову від Росії та наблизити її до закордонного «ворога», Польщі. Вони були відправлені до ГУЛАГу, розстріляні, доведені до самогубства чи просто зникли.

З 1933 року основні принципи орфографічної реформи були офіційно оголошені «націоналістичними». Реформа була швидко припинена. Більше того, після 1937 року всі спроби корпусного планування мови були спрямовані на «очищення» української мови від іноземного впливу, при чому російські еквіваленти та когнати прямо вводились чи отримували пріоритет. Таким чином, те, що починалось як побудова мови, трансформувалось на процес систематичного її підкорення російській структурі.

Більше того, у 1938 році російська мова стала обов'язковою дисципліною у школах. Навчання російської мови, чого не було під час українізації, тепер розпочиналось у перших класах навіть у школах, де українська залишалась мовою викладання. Це створило новий соціолінгвістичний феномен: ситуацію, яку науковці називають «дигностацією» – унормоване розподіленням різних мов на різні соціальні функції. Російська мова поступово займала престижні домени мови: освіта вищого рівня, наука, державне керівництво, інформаційні матеріали. Українська мова витісняється до менш престижних доменів: сільське господарство, побутове спілкування, традиційна культура.

Вплив цієї соціолінгвістичної ситуації на розвиток українського суспільства був глибоким і довгостроковим. На рівні індивіда, такий розподіл означав, що для осіб, які прагнули соціальної мобільності, освіти, кар'єрного розвитку, оволодіння російською мовою стало практичною необхідністю. Батьки, навіть патріотично налаштовані, часто розраховували послати своїх дітей у російськомовні школи, адже це розглядалось як надання їм можливостей

для успіху. На рівні суспільства, це означало поступове витіснення української мови з престижних доменів, що непрямо передавало послання про те, що українська мова – мова для певних типів діяльності, але не для модерної, вченої, міської еліти.

Проблема не скінчилась зі смертю Сталіна. Хоча період після 1953 року часто характеризується як період деякого послаблення репресій, мовна політика щодо української мови лишалась суворою, однак у новій формі – не явна репресія, а скоріше відсутність захисту проти експансії російської мови. Реформа освіти 1958-1959 років, яка дала батькам право вибору мови викладання для своїх дітей, в результаті призвела до подальшої русифікації. Хоча на папері батьки мали вибір, у реальності вибір російськомовної школи часто розглядався як вибір на користь соціального сходження. Як результат, кількість учнів у російськомовних школах в Україні постійно зростала: від 14% у 1939 році до більше 30% у 1962 році, а далі – до понад половини учнів до 1987 року.

Соціолінгвістичний механізм, за допомогою якого відбувалось витіснення української мови з міст та престижних доменів, був складніший за явну заборону. Йшлося про те, що російська мова асоціювалась із «центральною, вищою освітою, високою культурою та силою», тоді як українська – з «провінціалізмом, нижчою освітою, некультурністю та слабкістю». Ці асоціації були глибоко закріплені у психіці та соціальній практиці. Навіть випадок, коли священик прибув до Києва, щоб виголосити проповідь українською мовою, призвів до його переведення до сільської церкви. Використання української мови в соборі столиці України виявилось більшим, ніж режимні чиновники та представники московської патріархії могли витримати.

На етапі Брежнєва ця тенденція інтенсифікувалась. Якщо у 1948 році співвідношення між українськомовними та російськомовними школами в Радянській Україні складало 9,5:1, то до 1987 року понад половина всіх учнів в Україні навчались у російськомовних школах. У великих містах південної та східної України таких шкіл залишалось вкрай мало. Не було жодних українськомовних шкіл у Чернігові, Донецьку, Луганську, Сімферополі та

Миколаєві. Ця географічна картина не була випадкова: русифікація найбільше вплинула саме на ті територіальні простори, які найдовше знаходились під російським контролем, на індустріальні центри сходу та півдня України.

Результатом цих кількох десятиліть політики стала глибока трансформація мовних практик українського суспільства. Протягом ХХ століття більшість українців стали двомовними, причому значна частина відійшла від української як першої мови. За даними оксфордської бізнес-групи, лише 67% українців розмовляло українською як першою мовою наприкінці ХХ століття, що означало, що майже третина українців змінила свою першу мову з української на російську. Однак цей процес був розподілений географічно та соціально нерівномірно. У великих містах Росії та південної України мовний зсув був фактично завершений: російська мова стала мовою повсякденного спілкування більшості. Навпаки, у західній Україні та на селі українська залишалась домінуючою.

Особливо важливим явищем було формування так званої **диглосії** – соціолінгвістичної ситуації, де дві мови використовуються у суспільстві, але не на рівних правах. Диглосія створює асиметричну мовну ситуацію, де обидві мови активно використовуються, однак вони займають кардинально різні соціальні позиції.

Цей процес мав глибокий вплив на те, як люди визначали свою мовну ідентичність та як вони розглядали себе як частину суспільства. На психологічному рівні, диглосія створила ситуацію, де люди, які розмовляли українською мовою, часто мали внутрішній конфлікт. Вони знали, що говорити українською можна у певних ситуаціях (вдома, з друзями, у селі), однак для досягнення успіху в громадській сфері, в освіті, у науці чи державній службі потрібна була російська мова. За словами провідного українського соціолінгвіста Л. Масенко, мовна ситуація призвела до того, що українське суспільство порушило баланс між розумінням мови як символу ідентичності, з одного боку, та засобу комунікації, з іншого боку.

Соціолінгвістичні процеси мали чітко вимірювальні соціально-демографічні наслідки. Урбанізація, яка активно розвивалась протягом радянської епохи, мала суттєвий вплив на мовні практики. Люди, які переїжджали з села до міста, часто переходили на російську мову, адже асоціація української мови з сільським світом була глибоко закріплена у суспільній свідомості. На рівні регіонів, східна та південна Україна, де індустріалізація була найбільш інтенсивною, і де масово наїжджали російські працівники, переживали найсильнішу русифікацію. На противагу цьому, західна Україна, яка до 1939 року входила до складу Польщі та Румунії, де індустріалізація не була такою інтенсивною, та де селище складало більшість населення, залишалась українськомовною. На глибшому рівні, соціолінгвістичні процеси мали вплив на формування національної свідомості та культурної практики. Радянський період виробив суперечливу ситуацію: мова офіційно залишалась державною мовою Української РСР і вивчалась у школах, однак практичне функціонування цієї мови було обмежене переважно неофіційними сферами. Це створило те, що дослідники називають «розривом між етнокультурною ідентичністю та мовною практикою».

Людина могла сприймати себе як українця – адже це була офіційна її національність в радянських документах – однак у своїх повсякденних практиках вона могла функціонувати переважно російською мовою. Цей розрив став особливо очевидним у другій половині ХХ століття, коли повільно розвивався процес, який дослідники називають «мовною асиміляцією». Люди, які до того говорили українською мовою, починали говорити російською. Їхні діти вже часто не мали контакту з українською мовою у шкільному контексті. Внуки людей, які мовили українською мовою, могли розпочинати навчання без активної компетенції у цій мові. Однак повної асиміляції не сталась. Якщо говорити про мову у більш широкому розумінні, окремі риси локальних українських діалектів залишались наявними у мовленні навіть для тих, хто офіційно говорив російською мовою. Це вказувало на силу української мови, навіть під час, коли вона була формально витіснена з престижних доменів.

Висновки. Вплив соціолінгвістики на розвиток українського суспільства виявився глибшим, аніж просто облік мовних показників. Радянський період, із його суперечливістю – від українізації 1920-х років через репресії та русифікацію 1930-х років до систематичного витіснення української мови у 1950-1980-х роках – демонструє, як мова може служити як засобом модернізації та зростання національної свідомості, так і знаряддям культурної асиміляції та контролю.

Той факт, що половину ХХ ст. пройшло під знаком російської мови як престижної, а українська мова витіснена з публічної сфери, залишив глибокий слід в українській суспільній свідомості. Коли Україна здобула незалежність у 1991 році, вона успадкувала суспільство, у якому мовна практика та національна ідентичність знаходились у глибокому конфлікті один з одним. Люди могли себе вважати українцями, але переважно спілкувалися російською мовою. Поточний період розвитку України показує, якими далекосяжними виявилися наслідки соціолінгвістичних процесів радянської доби. Це свідчить про те, що історичні мовні процеси мали глибокий вплив на розвиток України і є критично важливим для розуміння сучасних проблем українського суспільства та його подальшого розвитку.

Список використаної літератури

1. Мовне законодавство і мовна політика: Україна, Європа, світ (Збірник наукових праць). Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 688 с.
2. Молоткіна В. Особливості мовної політики радянської влади в Україні: соціокультурний аспект. *Соціум. Документ. Комунікації*. 2022. № 15. С. 82–105.
3. Нікілев О. Україна у контексті мовної політики держави середини 1940-х – кінця 1980-х рр. (на прикладі Дніпропетровщини). *Грані*. 2021. Т. 24. № 1. С. 6–64.
4. Паніна Н. В. Проблема двомовності: міжособисте та соціальне спілкування. *Філософська і соціологічна думка*. 1991. № 3. С. 43–47.
5. Січкаренко Г. Г. Особливості мовної політики в радянській Україні: соціокомунікаційний аспект (1960–1980-ті рр.). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 35–40.
6. Соціолінгвістика: Інтеграційний напрям досліджень. Навчальна дисципліна : монографія / [Г. Мацюк, О. Горда, А. Чучвара та ін.] ; за ред. Галини Мацюк. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 280 с.
7. Сушко Р., Левицький М. Хроніка нищення української мови: від доби Романових до сьогодення. 4-те вид., вип. і допов. Київ : Таля, 2012. 81 с.
8. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Документи і матеріали / за ред. Л. Масенко. Київ : Києво-Могилянська академія, 2005. 399 с.
9. Csernicsko I., Fedinec Cs. Four Language Laws of Ukraine. *International Journal on Minority and Group Rights*. 2016. № 23. Pp. 560–582.